

ONZE KUNST

VOORTZETTING VAN DE VLAAMSCHESCHOOLO

HOOFDREDACTEUR :

DR. P. BUSCHMANN JR.

Rubriek Ambachts- en Nijverheidskunst onder Redactie van de
Nederlandsche Vereeniging voor Ambachts- en Nijverheidskunst
Redactie-Commissie : S. H. de Roos, Jac. Ph. Wormser, H. Fels,
Jac. van den Bosch, Marg. Verwey, Secretaresse.

DEEL XVII

9^e JAARGANG • 1^e HALFJAAR

JANUARI-JUNI

1910

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP "ONZE KUNST" ANTWERPEN

AMSTERDAM : L. J. VEEN.

ZILVERSMEEEDWERK VAN ANNA WYERS

EN der voornaamste vakken van kunsthandwerk is zonder twijfel het bewerken der edele metalen. Als een der oudste toont zij eene lange ontwikkelings-geschiedenis, waaruit tevens een herhaaldelijk samengaan met andere kunsttechnieken blijkt. Dit is vooral het geval wanneer zij de schoonheid der kleedij wil verhoogen en aan de waardigheid van den drager uitdrukking tracht te geven.

Van af de meest primitieve halskettingen — arm- en beenringen, tot de langs machinalen weg vervaardigde ketens en snoeren, is de ontwikkelingsgang te volgen uit de talrijke overblijfselen van verschillende perioden.

De techniek van het drijven combineert zich met die van het filigraan of smeedwerk van metaaldraden; zij houdt daarbij rekening met allerlei uitingen van émailleerkunst, met het zetten van edel en halfedelgesteenten en het toepassen van de kunst van damasceeren en niëllo-arbeid.

Geen artiest van onze dagen is het meer mogelijk in al deze, zoo verscheidene technieken een even begaafd uitvoerder te zijn. Wel blijven in de edelmetaalkunst het drijven der plaat en het tot figuren combineeren van metalen draden de voornaamste technieken, daar de laatste ook als de metalen omtrek bij het maken van émail-cloisonné, onontbeerlijk is. Welke van beide technieken de oudste is, wil ik hier thans in 't midden laten, maar zonder twijfel heeft zich de filigraan-arbeid onder alle verval, staande weten te houden en was het vooral de aard der bewerking, die steeds tot oplossingen dwong, waaraan de schoonheid niet valt te onzeggen. Van uit Azië in de vroegste tijden naar Europa gekomen, bereikten ook de Germanen er eene ongekennde vaardigheid in en leeft zij voort als eene geliefde volkskunst. Aan het smeden der metalen tot ragfijne draden, was het maken van kettingen uit schalmen van zwaarder metaaldraad vervaardigd vooraf gegaan.

Vraagt de drijfkunst een hoogere ontwikkeling van den uitvoerder, als hij daarbij tevens ontwerper is, het ingenieuse der soms zoo verwon-

ANNA WYERS : Ketting.

derlijk mooie producten van gesmeed metaaldraad, boeit den kunstenaar niet minder. Het smeden der draden tot spelden, ringen en kettingen bleef daarom ook bestaan, toen andere werkwijzen minder werden toegepast.

Met de herleving der nijverheidskunsten en het wederom te voorschijn brengen van het schoone in het oude handwerk, trok ook het zuivere dezer bewerking opnieuw de aandacht. Naar oppervlakkig vertoon heeft de moderne nijverheid zich weer spoedig van haar kunnen meester maken. Bij duizenden worden de oude voorwerpen nagemaakt die in filigraan-techniek zijn uitgevoerd. Iedere vreemdeling, die ons land bezoekt, is voor zijn reputatie verplicht een stukje van dat « Old Dutch silverwork » thuis te brengen.

Minder gemakkelijk gaat dit met andere zaken, deze verliezen bij machinale uitvoering juist datgene, wat hun zooveel aantrekkelijkheid geeft. De machine trekt thans de metalen draden, geen hamer slaat ze meer tot smeeïge buigzame lijnen. Gelijk van ronding en zuiver van bocht, wordt het voorwerp een geraffineerdheid eigen, die er alle charme aan ontnemt, ze allen gelijk maakt en zonder afkomst doet zijn.

De gelijkmatigheid van uitvoering en het correcte, dat goede fabrieksarbeid doet onderscheiden van voorwerpen door handenarbeid ontstaan, zal en kan ook nimmer het deel van zulken arbeid zijn, evenmin als de machineprodukten ooit het individueele karakter zullen verkrijgen waardoor de vervaardiger wordt aangewezen.

Zijn de voorwerpen zóó gedraaid, gestampt en gewalsd, dat zij de gelijkmatige werking der machine vertoonen, dan zullen zij ook daardoor een karakter hebben verkregen, dat door zijne smetlooze zuiverheid aantrekt en bekoort.

Men vrage en eische, dat deze nieuwe schoonheid zal behooren aan alles wat de machine vervaardigt en een plaats vindt in onze woning of aan onze

ANNA WYERS : Ketting.

ANNA WYERS : HALSSNOER EN ARMBAND.

ANNA WYERS : Armband.

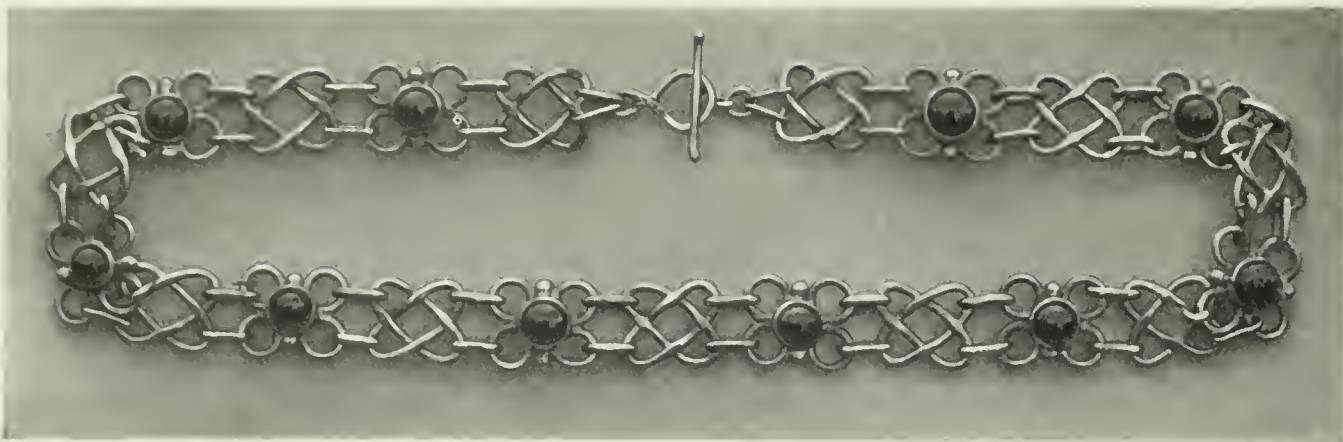
kleeding, maar late men daarbij ook een luid protest doen hooren tegen de machine, wanneer zij tracht juist datgene te imiteeren en te ontfutselen, wat alleen den handenarbeid eigen is.

Het aantal fabrieken waar voorwerpen van edelmetaal worden vervaardigd is in de laatste jaren zeer uitgebreid. Zoolang de machinale schoonheid kenbaar is in de vormen en samenstelling der voorwerpen en deze er op wijzen, dat de regelmatige uitvoering niet die van menschenhanden kan zijn, blijft de zaak zuiver gesteld en kan de machine steeds meer volmaking worden toegewenscht.

Anders wordt het, wanneer zij gaat imiteeren en een terrein van werkzaamheden tracht te winnen, dat geheel den handwerker behoort. Beider aard van werken is daarmee aangewezen evenals van de kunstenaars, die voor beide uitvoeringen ontwerpen. In den machinalen uitvoerder vinden wij hoogstzelden den ontwerper terug, terwijl bij het kunsthandwerk deze gelukkige en ideale toestand nog niet geheel tot de uitzonderingen is gaan behooren. Zij is daar nog steeds de meest gewenschte combinatie.

Waar deze twee talenten, vereenigd werken en beurtelings elkander versterken en ontlasten wordt de schoonheid en harmonie geboren, die het voortbrengsel van 's menschenhanden meer doet zijn, dan ieder machinaal vervaardigd product.

Op het gebied der metaalbewerderskunst in ons land, is het getal der ontwerpers-uitvoerders zeer klein. Vooraan in deze rij van kunstenaars staat Frans Zwollo. Een meer bescheiden plaats neemt de vrouw in, wier naam aan het hoofd van dit schrijven staat. In Holland opgeleid, studeerende aan de

ANNA WYERS : Armband.

Haagsche academie, trok haar vooral de metaalbewerking aan. Na zich daarvoor te hebben voorbereid zette zij hare studiën in Engeland voort onder leiding van Alexander Fisher. Hoewel deze kunstenaar bijna geheel zelf de kunstvoorwerpen vervaardigde, liet hij op zijn atelier enkele leerlingen toe die onder zijn toezicht werkstukken vervaardigden en met het goede voorgaan van Fisher hun voordeel konden doen. Na aldus praktische ervaringen te hebben opgedaan, keerde Anna Wyers in ons land terug en zette hier haar arbeid voort. Zonder aan den weg te timmeren, werden haar verschillende opdrachten gedaan, waarvan ik het genoeg heb, enkele afbeeldingen te geven.

Haar eerste werk toonde nog de Engelsche invloeden maar meer en meer maakte zij zich daarvan los.

Verschillende oplossingen van metaaldraad voor kettingen, armbanden, halssnoeren, vertoonen eigen opvattingen en een sterker wordende persoonlijkheid.

Een der voornaamste aantrekkelikheden van haar werk is de zuivere opzet: er is niets gedwongen of gekunstelds aan, de vormen komen uit het materiaal en zijne bewerking voorts, en maken het tot eerlijken gezonden arbeid.

H. ELLENS.

